

Сіліванова Ілона М.,
Національний університет «Острозька академія»

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧА ОСНОВА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ «ПОДАРУНКА»

Вивчення фразеологічних одиниць (ФО) є необхідною складовою частиною дослідження будь-якого народу. Стійкі звороти відбивають досвід накопичений протягом тисячоліть. Якщо на початку вивчення ФО на перше місце висували структуру та функціонування, то в останні десятиліття інтерес лінгвістів зосереджено на лінгвокраїнознавчих особливостях фразеологізмів. В основі лінгвокраїнознавчої теорії лежить вчення про лексичний фон, тобто семантичну рештку, яка залишається після вилучення із плану змісту лексеми її семантичних долей, як зазначає мовознавець Б. М. Ажнюк [1: 27].

Метою публікації є описати семантичне та лінгвокультурологічне поле поняття «подарунка», виділити групи у межах цього лексико-семантичного поля та здійснити класифікацію ФО на позначення «подарунка» в англійській мові.

Розглядаючи поняття «подарунок» в англійській мові, ми можемо відмітити, що існує кілька абсолютних синонімів на його позначення, а саме *present* та *gift*.

Так, у «Longman Exams Dictionary» наводяться такі визначення поняття «подарунок (gift) –

- це будь-що, що Ви комусь даєте, наприклад, в знак подяки або захоплення»;
- це природна здатність, наприклад, *дар до опанування мов*; це здатність, дана Вам Богом, наприклад, *дар пророцтва*»;
- «щось, що є легше чи дешевше, ніж Ви очікували» [2: 641].

Якщо розглядати семантичне та лінгвокультурологічне поле поняття „подарунка”, ми можемо проаналізувати його структуру:

1. Назва поля – «подарунок» (**gift**, Middle English – *gift, gefit*). The word is perhaps rather Scandinavian than English. A.S. – *gift, gyft*, rare in the singular, but common in the plural [5: 233]. Іntenціонал поля – будь-які предмети матеріального і нематеріального характеру, що передаються від однієї особи до іншої у володіння.

2. Екстенціонал поля (класи-групи лінгвокультурем як одиниць): центр – *present, donation, favour, grant, largesse, bounty*; класи спеціалізованої семантики – *benefaction, offering, honorarium, bonus, prize*; на периферії поля – *alms, hand-out, dole, charity, benefit, tip, gratuity, cumshaw* [4: 772, 1505].

3. Категоріальні відношення:

- синонімія і варіативність: *present, gift, grant, bounty, boon, award, donation, gratuity, largesse, subsidy, endowment, subvention, prize*;
- антонімія: *sale, auction, vending, transferring, trading, exchanging, marketing, dealing, merchandising, handling, stocking*;
- деривативи: *presenter, presentation, presented, gifted, granted, donate, donator, donatory* [4: 484, 772, 1505].

У межах лексико-семантичного поля **подарунка** ми виділили 6 груп на основі виокремлених у різних словниках слів та виразів: 1) подарунок у змаганнях; 2) подарунок знедоленим; 3) подарунок у робочому процесі; 4) подарунок-дар; 5) подарунок для певних цілей або за заслуги; 6) подарунок за традицією.

До першої групи ми віднесли такі слова на позначення подарунка, що мають відношення до **змагань, гри** і називають подарунок, що отримує переможець. Наприклад, *prize* – щось, що надається тому, хто досяг успіху у змаганнях, гри та ін. Друга група налічує слова, що називають допомогу **знедоленим, бідним, безробітним**: *alms* – гроші чи їжа, що даються для бідних людей [2: 40]. Третя група лексем об'єднана за спільною рисою – відношення до **роботи, організації робочого процесу та винагороди** за виконану роботу. Сюди входять такі слова як *tip* – невелика сума грошей, що Ви даєте офіціантам чи таксистам; чайові гроші [2: 1625]. До четвертої лексико-семантичної групи ми віднесли слова, що мають загальне значення «**подарунок, дар**», інколи з дещо містичним, божественним відтінком. Так наприклад, *blessing* – отримання божественного дару чи покровительства [2: 139]. До **п'ятої групи** належать такі слова як *bounty* – гроші, що надаються комусь урядом за певні заслуги, особливо за впіймання злочинця [2: 160]. Цікавими є лексеми, що входять до складу шостої групи. Їх зв'язуючою ланкою є **традиція, звичай**. Тут можна згрупувати такі слова: *bequest* – гроші чи власність, яку Ви передаєте комусь після Вашої смерті [2: 123].

Поняття «подарунка» лягло в основу багатьох англійських ФО. В ході дослідження їх було умовно поділено на 6 логічних груп:

- 1) ФО на позначення хабара;
- 2) ФО міфологічного походження;

- 3) ФО історичного та біблійного походження;
- 4) ФО із зоосемічним компонентом;
- 5) ФО на позначення нематеріального «дару»;
- 6) ФО на позначення вимоги чи повернення подарунка.

Отже лексико-семантичне поле «подарунка» є дуже багатим та насиченим. Воно налічує понад 30 одиниць та містить 6 лексико-семантичних груп. Традиції і вірування англійців мали значний вплив на формування мови, а тому лінгвокраїнознавчий аспект чітко прослідковується при аналізі лексичного матеріалу. При аналізі численних ФО, синонімічних рядів лексичних одиниць на позначення «подарунка» ми встановили їх мотивацію, етимологію та семантичні особливості.

Список літератури:

1. Вежбицькая А. Язык, культура, познание. – М., 1996. – 416 с.
2. Longman Exams Dictionary. – New York: Longman Pearson, 2006. – 1843 p.
3. Pickering David. A Dictionary of Folklore. – New York: Facts on File, 1999. – 294 p.
4. The Oxford Thesaurus: An A-Z Dictionary of Synonyms. – Oxford. – 2396 p.
5. Walter W. An Etymological Dictionary of the English Language.– Oxford: Oxford University Press, 1982 – 775 p.